

SOS BARNBYAR UKRAINA

SOS BARNBYAR
SVERIGE

OM UKRAINA

Ukraina är den största och mest befolkade nya republiken efter Sovjetunionens fall 1991, med 45 miljoner invånare. Officiellt lever en stor del av invånarna under fattigdomsstreetet - den officiella siffran beräknas vara ännu högre.

Den trygghet på låg nivå som fanns under den sovjetiska tiden vittrade bort efter självständigheten. Många sociala bidrag och subventioner avskaffades eller urholkades under den ekonomiska krisen på 1990-talet, då hushållens besparingar gick upp i rök. Tillväxten i början av 2000-talet ledde till en tydlig förbättring för flertalet, men ekonomin drabbades hårt av den globala finanskrisen hösten 2008.

Under 2014 skakades Ukraina av dramatiska händelser. Månader av protester och demonstrationer ledde till att presidenten avsattes. Ryssland annekterade halvön Krim och stödde ett uppror av pro-ryska separatister i östra Ukraina. I slutet av maj valdes en ny president men oroligheterna fortsatte. Särskilt de östra delarna av landet är drabbade av oroligheterna. Familjer i hela landet har drabbats av att statliga bidrag uteblivit och att många arbetsplatser och företag stängt ned.

SNABBFAKTA

Antal invånare	45 593 300 (2012)
Statschef, president	Petro Porosjenko (från maj 2014)
Medellivslängd	68 år
Antal barn som dör innan 5 års ålder	11 av 1000
Andel vuxna som lever med hiv/aids	0,9% (2012)
Arbetslöshet	7,0 % (2013)

BARNENS SITUATION

Barnen drabbas hårt av den svåra ekonomiska situationen. Många föräldrar är alkoholiserade och klarar inte av att ta hand om sina barn (i vissa regioner uppges detta beröra var tredje familj). I allvarliga fall leder missbruket till vräkning och hemlöshet för barn som i sin tur börjar missbruka droger eller alkohol. År 2011 fanns enligt officiella uppgifter ca 72 000 föräldralösa barn i fosterfamiljer. Runt 4 000 bodde på institution. Antalet hemlösa barn skattas till mellan 30 000 och 150 000.

Institutionsväsendet för omhändertagande av barn har begränsade resurser. Institutionerna erbjuder främst tak över huvudet och utbildningsmöjligheter, men inte möjlighet att återintegreras eller upptas av fosterföräldrar. Detta är en stor utmaning för det ukrainska systemet.

Barnsjukvården uppvisar brister, till exempel i omhändertagandet av det stora antalet barn med funktionsnedsättningar. Även skolgången påverkas – det råder ofta brist på både lärare och läromedel och ett stort antal barn uteblir från skolan, de flesta av psykosociala skäl.

Många människor i Ukraina har förlorat sin plats i samhället och lever under mycket fattiga förhållanden. Foto: SOS Arkiv

SOS BARNBYAR I UKRAINA

SOS Barnbyar har varit verksamt i Ukraina sedan 2003 då ett familjestärkande program startade i Kiev. Idag finns barnbyar i Brovary, Lugansk samt familjestärkande program i Brovary, Lugansk och Kiev. I samband med den turbulenta situationen i landet har man även erbjudit katastrofhelp i form av till exempel mat, förnödenheter och samtalsterapi för människor som traumatiserats.

Sagostund för barnen i SOS Barnby i Brovary. Foto: SOS Arkiv

Barnbyn i Brovary har plats för ungefär 100 barn. Foto: Maja Brand

BARNBYN I BROVARY

Ukrainas första SOS barnby ligger i Brovary, cirka två mil utanför Kievs stadskärna. Byn som invigdes 2010 ligger i ett naturskönt område med skog och sjö i närheten. Byn har tillgång till samhällsservice som skola, sjukhus, affärer och inte långt från byn finns även ett idrottsfält. SOS barnbyn i Brovary är i huvudsak svenskfinansierad och har kunnat byggas tack vare generösa bidrag från företag, privatpersoner och byfaddrar.

BARNBYN I LUGANSK

Barnbyn Lugansk i östra delen av Ukraina stod klar 2012. Här finns sex SOS-familjer med för närvarande totalt 17 barn. Byn är en så kallad integrerad barnby vilket betyder att bostäderna är utplacerade i vanliga lägenheter runt om i samhället. Dessutom ska man kunna ta emot upp till tio barn för tillfällig placering i väntan på en mer permanent lösning. På grund av oroligheterna i östra Ukraina under 2014 har barnbyns verksamhet tillfälligt omlokaliserats från Lugansk till Starobilsk.

FAMILJESTÄRKANDE PROGRAM

Det övergripande syftet med de familjestärkande programmen är att stödja familjer som riskerar att överge sina barn, hjälpa dem att hålla ihop och skapa en trygg och utvecklande miljö för sina barn. I våra sociala center arbetar vi bland annat med hiv/aids-rådgivning samt ordnar aktiviteter för ungdomar och deras föräldrar. Ämnen som barns rättigheter, hygien och sexualkunskap diskuteras. Psykologisk hjälp och olika typer av fritidsaktiviteter erbjuds och familjerna får stöd och träning för att kunna förbättra sina möjligheter att försörja sig själva och ta hand om sina barn. Familjestärkande program finns i Lugansk, Brovary och Kiev. SOS Barnbyar Sverige har ett långsiktigt ansvar för finansieringen av de familjestärkande arbetet i landet.

NÖDHJÄLPSPROGRAM

Krisen i Ukraina har drabbat resurssvaga familjer och barn särskilt hårt. Många har förlorat jobb och hem, och barn far illa både av psykologiska trauman och av bristen på mat och varma kläder. Situationen förvärras när viktiga samhällsfunktioner slås ut och den sociala otryggheten ökar. Verksamheten i Lugansk, Kiev och Brovary utökades under 2014 med stöd för att hjälpa familjer att bearbeta och hantera trauman, samt lekplatser för psykosocial utveckling (så kallade barnvänliga platser) och materiellt stöd som mat och kläder.

I nödhjälpsprogrammen får familjer som drabbats hårt av krisen i landet, hjälp och stöd. Foto: Maja Brand

NÖDHJÄLPSPROGRAM LUGANSK

På grund av den eskalerande konflikten i Ukraina har SOS Barnbarns familjestärkande program och katastrofhjälp ändrat karaktär. I Lugansk råder nya förutsättningar med nya svårigheter för familjerna. Många människor har lämnat Lugansk som ligger i den hårt drabbade östra delen av landet och flytt till området kring huvudstaden Kiev. Människorna som bor kvar har små möjligheter att försörja sig eftersom löner ofta inte betalas ut och många företag, industrier, banker och handel har stängt. Statliga bidrag betalas inte heller ut som tidigare.

Många skolor i Luganskområdet fungerar dåligt eftersom lärare och annan personal lämnat området. När familjerna flyttar för att komma undan våldet hamnar barnen i nya områden och många blir utan skolgång.

På sociala center i området erbjuds insatser av olika slag till barn och deras familjer. Stort fokus på psykologiskt stöd och basstöd som matpaket. Målsättningen är att minska den pågående konflikten påverkan i barns och familjers liv, samt säkerställa barns rätt till trygghet och utveckling.

Basbehov: Att se till att familjerna har tillgång till mat, hygienartiklar, kläder etc.

Hälsa: Stöd till mediciner, söka sjukvård, hälsokontroller, utbildning i första hjälpen.

Psykisk hälsa: Psykologstöd som hjälper till att bearbeta upplevelser och stress, familjeterapi, föräldracoaching, fritidsaktiviteter för barn

Utbildning: skolmaterial, logopedstöd, stödundervisning, särskild undervisning för barn m särskilda behov
Kapacitetsstärkande: samordna olika aktörer kring barnen, utbildningar för specialister inom socialt arbete, stärka lokala volontärer

Konfliktkompetens: Stärka personal, föräldrar och barn i att hantera konfliktsituationen, undvika risker, första hjälpen etc.

Inom ramen för ungdomsboendet får de unga bo tillsammans i en lägenhet eller ett separat hus i barnbyn men ändå få stöd och hjälp at en mentor som hjälper dem planera framtiden. Foto: Maja Brand

UNGDOMSPROGRAM BROVARY

För ungdomar kan steget ut i vuxenlivet kännas stort och svårt. Ungdomarna i våra barnbyar är inga undantag. I Brovary har man startat ett program för unga där de i flera steg ska få stöd på sin väg ut i samhället.

Första steget är att ungdomar från 16 år får en mentor medan de fortfarande bor kvar sin familj i barnbyn. Mentorn är en person som ska finnas vid deras sida och komma med råd och stöd vad gäller utbildning, yrkesval och annat. Mentorn ska också hjälpa till att avgöra när det är dags att flytta till ett eget boende. I programmet får ungdomarna pröva på att bo tillsammans i en ungdomslägenhet först under kortare tid och så småningom i längre perioder. Två eller tre ungdomar bor tillsammans och de får hjälpas åt att sätta upp vilka regler som ska gälla i det nya hemmet.

Mentorn som följer de unga finns med som stöd även när de flyttat ut i samhället. Mentorn håller kontakten och erbjuder stöd och hjälp i minst fem år efter att programmet avslutats.